

USYNLIGE RESERVER

Af Hans Chr. Riis.

Reserver kalder man som bekendt den tilbageholdte (opsparede) Del af Nettofortjenesten, navnlig i Aktieselskaber, idet man her skelner skarpt mellem den oprindelige Grundkapital, Aktiekapitalen og den senere ved Opsparing af Fortjeneste tilvejebragte Egenkapital.

Formaalet med en saadan Opsparing af Nettofortjeneste, der ellers vilde blive forbrugt af eller fordelt blandt Virksomhedens Indehavere (Aktionærerne), er at styrke (konsolidere) Virksomheden og sikre dens rolige Videreførelse i Fremtiden. I deres Egenskab af Egenkapital har de Konti, der giver Udtryk for den synlige og offentlige Reservedannelse, deres Plads som særlige og selvstændige Konti paa Passivsiden af Aarsregnskabet. I Modsætning til disse „offentlige“ eller „synlige“ Reserver kan der imidlertid ogsaa dannes „usynlige“ Reserver, der følgelig ikke findes i Regnskabet som selvstændige Poster, men er skjult i andre Poster og kun eksisterer i Forbindelse med disse, enten som for lav Ansættelse af Aktiver eller som for høj Ansættelse af Passiver, hvilket Udtryk i denne Forbindelse naturligvis *ikke* omfatter Konti for Egenkapitalen. Denne svarer jo til Forskellen mellem Summen af de i Formueregnskabet opførte Aktiver og Summen af Gældsposterne og maa altsaa, naar de første opføres for lavt eller de sidste for højt, komme til at staa med et Beløb, der ligger under den virkelige Størrelse. Usynlige Reserver er følgelig Egenkapital, der ikke fremgaar af Aarsregnskabet, men som naturligvis tilhører Indehaverne (Aktionærerne) fuldt saa vel som den synlige Egenkapital.

Ved *Dannelse* af usynlige Reserver maa man skelne mellem to forskellige Fremgangsmaader, der ganske vist ikke altid kan afgrænses lige skarpt over for hinanden, men som det dog i Almindelighed vil være det rigtigste at behandle hver for sig.

De to Grupper er:

- a. *ubevidst* dannede og
- b. *bevidst* dannede usynlige Reserver.

a. En ubevidst dannet usynlig Reserve fremkommer, naar man — som næsten altid — ikke med Sikkerhed kan bestemme den nøjagtige Størrelse af den *nødvendige* Afskrivning paa et — navnlig fast — Aktiv eller den nøjagtige Værdi af et — navnlig flydende — Aktiv, og ifølge det almindeligt anerkendte og købmandsmæssigt set traditionsmæssige Forsigtighedsprincip hellere vil sætte Afskrivningsbeløbet for højt end for lavt eller selve Værdien af Aktivet for lav end for høj. Naar Anskaffelsesprisen for visse Aktiver sættes som Maksimumsgrænse for den i Status opførte Værdi, vil der jo rent automatisk dannes en usynlig Reserve, hvis den almindelige Dags- eller Markedspris overstiger Anskaffelsesprisen, og i de Tilfælde, hvor Aktieselskabs- eller anden Lovgivning paabyder dette Vurderingsprincip, kan der blive Tale om en *lovkrævet* usynlig Reserve.

Den danske Aktielov forlanger i § 42 Stk. 1 Aarsregnskabet opgjort, „saaledes som ordentlig og *forsigtig* Forretningsbrug kræver det“, og den paabyder ikke Opskrivning af faste Aktiver, naar der er indtraadt en almindelig Værdistigning af disse, men tillader blot en saadan Opskrivning, endda med visse Forbehold (§ 42, Stk. 3).

I mange Tilfælde er Dannelse af usynlige Reserver en Følge af, at der i Selskabets Vedtægter er fastsat bestemte Afskrivningsprocenter, der under visse Forhold kan blive højere end strengt nødvendigt; i saadanne Tilfælde er den skabte Reserve vel usynlig i Regnskabet, men næppe hemmelig, idet der intet er gjort for at skjule Forholdet, som ligger aabent for alle, der kender Selskabets Vedtægter, og først og fremmest for Aktionærerne, der maaske endog selv har været med til at vedtage disse Regler. Naar man tillige er klar over, hvor stærkt „Forsigtighedsprincippet“ med Hensyn til Vurderingen af Aktiver og Passiver og Beregningen af Tab og Vinding under den aarlige Opgørelse er rodfæstet i købmandsmæssig og regnskabsmæssig Tradition, maa det anses for givet, at hverken Lovgivning eller gældende Praksis kan forhindre, at der dannes usynlige Reserver uden den *bevidste* Hensigt at skjule eller hemmeligholde Selskabets virkelige Egenkapital eller aarlige Overskud. En virkelig „sand“ Opgørelse kan overhovedet ikke gennemføres i Praksis¹⁾.

Et særligt Tilfælde foreligger ved Sanering af et Aktieselskab, hvor det ofte hænder, at man for at være paa den rigtige Side og for at skabe betryggende Vilkaar for Selskabet i Fremtiden samt paa Grund af de i Øjeblikket herskende uheldige Forhold for Virk-

¹⁾ Den organiske Balanceteori, der er opbygget paa den eksakte Genanskaffelsesværdi som Grundlag for Vurderingen, anerkender dog som Følge heraf overhovedet ikke Tilstedeværelsen af usynlige Reserver („Die organische Tageswertbilanz“ S. 102).

somheden, nedskriver navnlig de faste Aktiver, men f. Eks. for Bankers Vedkommende ogsaa udestaaende Tilgodehavende, i stærkere Grad, end det maaske senere viser sig at være nødvendigt. I saa Fald vil der være skabt maaske endda betydelige usynlige Reserver paa de gamle Aktionærers Bekostning, og der burde da ogsaa sikres disse Aktionærer en vis Ret til saadanne Reserver i Forholdet over for den nye Aktiekapital, der som Regel er tilvejebragt som et Led i Saneringen.

b. En *bevidst* Dannelse af usynlige Reserver har til Formaal at hemmeligholde det virkelige Overskud og den virkelige Egenkapital, og Dannelsen er derfor i Almindelighed kun kendt af den snævre Kreds, der har foretaget den, men ikke af de almindelige Aktionærer og naturligvis heller ikke af andre interesserede, der kun har det offentliggjorte Regnskab at holde sig til, f. Eks. Kreditorer og Konkurrenter.

Den væsentligste og oftest fremhævede Grund, der kan foranledige Ledelsen af et Aktieselskab til bevidst og med fuldt Overlæg at danne virkeligt usynlige („hemmelige“) Reserver, er vel nok den, at man i gode Aar med stort Overskud ønsker at tilbageholde en større Del af dette, dels fordi man ønsker at benytte den gode Situation til at konsolidere Selskabet og skaffe sig billig Driftskapital ved Hjælp af indtjente („selvskabte“) egne Midler, og dels fordi man nødigt et Aar vil give en særlig høj Dividende og saaledes vække Forventninger for de kommende Aar, der næppe vil kunne tilfredsstilles, hvad der kan skabe Uro om Selskabet og paavirke Kursen paa dets Aktier. Disse fuldtud berettigede Formaal kan naturligvis lige saa godt, ja, rent regnskabsmæssigt set, bedre realiseres ved Hjælp af offentlige Reserver, men heroverfor gøres det gældende, at der kan være Fare for, at Aktionærerne vil forlange højere Dividende i Stedet for den ønskede, rigeligere Henlæggelse, og man foretrækker da at skjule og saaledes tilbageholde en Del af Aarets Overskud, før dette paa Generalforsamlingen og i det endelige Regnskab kommer til Aktionærernes og Offentlighedens Kendskab.

Den Fremgangsmaade, man i dette Tilfælde vil følge, kan være meget forskellig, men kan i sine Hovedtræk belyses ved nogle faa typiske Eksempler.

1. Man afskriver mere end nødvendigt og sædvanligt paa visse Aktiver, hvis rette Vurdering Aktionærerne vanskeligt eller overhovedet slet ikke kan bedømme. Som Eksempler paa saadanne Aktiver kan anføres: Maskiner, Inventar og andre lignende faste Aktiver samt udestaaende Tilgodehavende.

2. Man ansætter Beholdningen af kurante Varer til Priser, som ligger betydeligt under den laveste af de to Priser: den egne Erhvervspris eller

Statusdagens Markedspris. En saadan Vurderingsmaade vil naturligvis bevirke, at Bruttofortjenesten og dermed ogsaa Nettofortjenesten for det paagældende Aar bliver mindre, end den egentlig burde være, men til Gengæld bliver det kommende Aars Bruttofortjeneste lige saa meget større, end den ellers vilde blive, og den usynlige Reserve forsvinder (opløses), hvis man da ikke det følgende Aar ligeledes optager Varelageret til for lav Pris og saa fremdeles.

En lignende Fremgangsmaade kan anvendes med Hensyn til Beholdning af Værdipapirer og Beholdning af eller Tilgodehavende i fremmed Valuta.

3. Udgiften til Anskaffelse af nye Aktiver føres helt eller delvis over Driftsregnskabet som Omkostning, og det anskaffede Aktiv opføres kun med en Del af Anskaffelsesværdien eller overhovedet slet ikke i Formueregnskabet (d. v. s. afskrives helt eller delvis med det samme).

4. En virkelig Reserve (tilbageholdt Nettofortjeneste) opføres under „Diverse Kreditorer“, hvorved den fremmede Kapital (Gælden) i det offentliggjorte Regnskab bliver for stor, og Egenkapitalen for lille.

Paa flere andre Maader kan man skabe „hemmelige Reserver“, men mange af disse Posteringsmaader, der tilsigter at lade Omkostningerne fremtræde med for stort Beløb eller at lade en (særlig) Fortjeneste forsvinde og samtidigt formindske Værdien af visse Aktiver eller opføre falske Kreditorer, nærmer sig ofte til Begrebet „urigtig Bogføring“ og skal ikke omtales her.

Den danske Bogføringslov forlanger, at der i den aarlige Statusopgørelse „vil være at indføre Forretningens Status (med Angivelse af Aktiver og Passiver), saaledes som samme stiller sig efter *omhyggelig Hensyntagen til de tilstedeværende Værdier og Forpligtelser*“, og Aktieselskabsloven gentager i § 42, Stk. 1 det her fremhævede Krav.

Disse Bestemmelser skulde synes at medføre, at der i Almindelighed maa gøre sig megen Betænkelighed gældende ved ikke at optage enkelte Aktiver i Aarsopgørelsen (jvf. f. Eks. Punkt 3 ovenfor) eller ved at tilsløre de opførte Aktivers og Passivers rette Størrelse og virkelige Karakter paa en Maade, der strider imod anerkendt regnskabsmæssig Praksis.

Med usynlige Reserver, der er dannede af ovennævnte Grunde og ved Hjælp af ovennævnte Fremgangsmaader, kan der imidlertid være forbundet store Ulemper, der kan medføre Tab for Aktionærerne og ubehagelige Følger for hele Virksomheden.

Letsindige og maaske ganske ulovlige Dispositioner fra Ledelsens Side, der har medført Tab, kan skjules for Aktionærer og Offentlighed, idet Tabene kan dækkes ved Opløsning og Anvendelse af usynlige

(hemmelige) Reserver. Aktionærerne kan derved blive forhindret i at gribe ind i rette Tid for at faa raadet Bod paa de begaaede Fejl og paa saadanne Dispositioner fra Direktionens eller Bestyrelsens Side, der er i Strid med, hvad de i deres Egenskab af Virksomhedens Ejere maa anse for forsvarligt og rigtigt og i Overensstemmelse med Virksomhedens rette Formaal. Endvidere kan de lide Tab, naar de sælger deres Aktier under Indtryk af, at Selskabet giver dem et for ringe Udbytte af deres deri anbragte Kapital, medens Sandheden er den, at Ledelsen hemmeligt og skjult for dem har disponeret over en Del af Overskuddet til Dannelse af usynlige Reserver. Ved Salg af Aktier under disse Forhold vil Aktionærerne sandsynligvis ogsaa paa anden Maade lide Tab, idet Kursen jo i væsentlig Grad vil være baseret paa Selskabets offentliggjorte Regnskab uden Hensyn til store usynlige Reserver, der er ukendte for Publikum. Den sælgende Aktionær opnaar da en for ringe Pris for sine Aktier, idet han ikke faar Andel i de usynlige Reserver, der naturligvis tilhører ham lige saa godt som de offentlige Reserver. Ogsaa det offentliggjorte, kunstigt forringede Overskud kan paavirke Kursen i uheldig Retning. Den, der sidder inde med den rette Viden om Selskabets indre Forhold, kan saaledes ved Køb af Aktier skaffe sig en ganske ulovlig Fordel over for den Aktionær, der sælger, og som ikke kender noget til disse Forhold.

Af andre Grunde til kunstigt at forringe Driftsoverskuddet og danne virkelig usynlige Reserver anfører man ofte Hensynet til konkurrerende Virksomheder, der ikke maa faa Færten af, at man har en stor Omsætning af og tjener særlig godt paa f. Eks. en nyligt optaget Specialartikel, endvidere Hensynet til Kunderne, der ikke gerne maa blive irriterede og mistænksomme i Anledning af en særlig stor Fortjeneste, og endeligt en Frygt for, at Staten for visse Storvirksomheders Vedkommende skal tage Anledning af den store Omsætning og store Fortjeneste til Paalægning af nye særlige Skatter, Ændringer i Toldsatser og lignende. Det er dog vistnok et stort Spørgsmaal, om man opnaar ret meget ved at danne virkeligt usynlige Reserver af disse Grunde. Det rette Forhold vil i de fleste Tilfælde alligevel komme frem ad andre Veje.

Rent bortset fra andre Betæneligheder, er der *en* Betingelse for Dannelse af usynlige Reserver, der sikkert ofte overses, men som af meget vægtige regnskabsmæssige Grunde maa kræves overholdt. Denne Betingelse er, at de bevidst dannede usynlige Reserver ikke paavirker det *interne* Driftsregnskab, der skal være Bevis for Omkostningskontrol, Omkostningsstatistik, Kalkulation og Rentabilitetsberegninger, Funktioner, der alle danner Grundlaget for Ledelsens Dispositioner og

Overblik over Virksomhedens Forløb. Afskriver man f. Eks. 20 % p. a. paa en Maskine, der efter nøje Overvejelse og Beregning kun kræver en Afskrivning af 10 % p. a., maa det bestemt fastholdes, at kun den sidstnævnte Afskrivning indgaar i det interne Omkostningsregnskab og fradrages i det virkelige Driftsoverskud. Ved Aarsopgørelsen maa man da foretage en regulerende Postering, der lader denne 10 % Afskrivning forsvinde i det offentliggjorte Driftsregnskab, som saa til Gengæld belastes med den 20 % Afskrivning. (Se nærmere om disse Posterings, Riis: Omkostninger, S. 168 ff.).

Opløsning af ubevidst dannede usynlige Reserver vil ske ganske *automatisk*, naar det undervurderede Aktiv realiseres og indbringer et Beløb, der er større end det bogførte, eller hvis Aktivet tilintetgøres ved Brand, Forlis og lignende, og den fulde Forsikringssum ligeledes er større end den bogførte Værdi. Endvidere kan Opløsning ske, hvis man f. Eks. paa en særlig Afskrivningskonto har hensat et Beløb til Dækning af et befrygtet Tab paa en udestaaende Fordring eller lignende, og Tabet, naar det indtræffer og endeligt opgøres, viser sig at være mindre end formodet. Det samme vil være Tilfældet, hvis man har „reserveret“ et Beløb til Dækning af en beregnet Udgift, f. Eks. til Skat, og Udgiften, naar den forfalder til Betaling, ligeledes er mindre end det beregnede og „afsatte“ Beløb.

Opløsning af *bevidst* dannede usynlige Reserver kan naturligvis ske paa lignende Maade, men Opløsningen kan — som det allerede er sagt — ogsaa foretages *vilkaarligt*, naar man paa et eller andet Punkt lider et Tab, som man ønsker at dække paa denne Maade. Herved kommer vi ind paa det saare omstridte og vanskelige Spørgsmaal om

Anvendelse af baade bevidst og ubevidst dannede usynlige Reserver. Aktieselskabsloven paabyder — som tidligere anført — at den Vurdering, der fremkommer ved Opskrivning af faste Aktiver (Opløsning af en usynlig Reserve), kun maa anvendes til Afskrivning paa andre faste Aktiver eller til Dækning af et Underskud, og at det skal bemærkes i Regnskabet, hvis den opløste usynlige Reserve anvendes til sidstnævnte Formaal. Denne Regel tilsigter altsaa at forhindre, at man paa dette Punkt anvender den usynlige Reserve til en *hemmelig* Forbedring af Driftsresultatet, og den samme Regel burde gælde ved Opløsning og Anvendelse af alle usynlige Reserver, hvad enten de er dannede bevidst eller ubevidst, og hvad enten de ligger skjult i Om sætningsformuens eller Anlægsformuens Aktiver eller i Passivsidens Gældsposter. Opløser og anvender man en usynlig Reserve til en Forbedring af Driftsresultatet, uden at dette fremgaar af det offentliggjorte Regnskab, indtræder den tidligere omtalte Fare for, at Direktion og

Bestyrelse kan skjule tabvoldende Dispositioner for Aktionærer og Offentlighed, og — hvad der bør tillægges den allerstørste Betydning — at selve det egentlige Driftsregnskab for det paagældende Aar og dettes Resultat bliver *bedre*, end det i Virkeligheden er, noget, man ellers er enige om, er absolut utilladeligt. Som Forsvar for den bevidste Dannelse af usynlige Reserver anfører man meget ofte, at Regnskabet i saa Fald kun viser et *daarlignere* Resultat end det virkelige, og at Hovedsagen er den, at det ikke viser et for *gunstigt* Forhold. Men dette er jo netop Tilfældet, naar man *hemmeligt* anvender en usynlig Reserve til at dække Tab eller direkte forøge Fortjenesten og maaske paa dette Grundlag giver en højere Dividende, end det egentlige og sande Driftsresultat berettiger til.

Vil man opløse og anvende en virkelig usynlig Reserve, maa man opføre Beløbet som en særlig og tydeligt betegnet Indtægtspost i det offentliggjorte Driftsregnskab, eller man maa i Beretningen gøre Rede for, at man har anvendt den usynlige Reserve til bestemte Formaal, f. Eks. til Dækning af et særligt stort og uventet Tab¹⁾, til ordinære eller ekstraordinære Afskrivninger²⁾, til Dannelse af et Udbyttereguleringsfond og lignende.

En usynlig Reserve, der opløses automatisk ved Aktivets Realisering, kan endvidere anvendes til Dannelse af en ny usynlig Reserve, d. v. s. til unødvendig Afskrivning paa et andet Aktiv, eller til Dannelse af en offentlig Reserve. I begge Tilfælde paavirker Anvendelsen ikke selve Driftsregnskabet i gunstig Retning, men for den, der mener, at Regnskabet bør give et saa korrekt Billede af Selskabets Forhold, som

¹⁾ I Anledning af Landmandsbankens Sammenbrud havde Nationalbanken i 1922/23 et stort Tab paa belaaente Landmandsbankaktier. I Nationalbankens Beretning anføres, at 17 Millioner Kroner af dette Tab er dækket ved Hjælp af Bankens hemmelige Reserver.

²⁾ D. F. D. S. henlagde 7/11 1920 7 Millioner Kroner til en „Konto for Skatter“, der i de følgende Aar formindskedes med betalte Skattebeløb, indtil Kontoen i 1929 stod opført med ca. Kr. 4.680.000—, hvilket Beløb man iflg. Beretningen „efter Forholdenes Udvikling har ment forsvarligt at kunne overføre som følger: Til Afskrivning paa Ejendommen i Oslo Kr. 112.000 og til Afskrivning paa Skandinavien-Amerika Liniens Passagerskibe, ordinært og ekstraordinært Kr. 733.000—“, hvorefter Restbeløbet overførtes til en offentlig Reserve.

I Beretningen for 1921 — altsaa før den nye Aktielov med Bestemmelsen i § 42, Stk. 3 om Opskrivning af faste Aktiver traadte i Kraft — meddelte samme Selskabs Bestyrelse, at man havde dækket en ekstraordinær Afskrivning paa en Nybygning ved „at man efter en omhyggelig Vurdering har reguleret den bogførte Værdi paa de øvrige Skibe saaledes, at hvert enkelt Skib pr. ultimo 1921 staar til Bogs til en med Hensyn-tagen til eventuelle Prisfald ansat Markedsværdi“.

det nu engang er muligt at tilvejebringe, vil den sidste Fremgangsmaade naturligvis være at foretrække.

Rent regnskabsmæssigt set er den *bevidste* Dannelse af usynlige Reserver saa vel som især den *hemmelige* Opløsning og Anvendelse af baade bevidst og ubevidst dannede usynlige Reserver en Uting. Det er Regnskabsvæsenets Opgave at give en saa nøjagtig Fremstilling, som det nu engang er muligt at skabe, af, hvad der virkeligt er sket af økonomiske Forskydninger under den Virksomhed, som Selskabet giver sig af med, og af de Spor, som disse Forskydninger har afsat i Selskabets Aarsregnskab. At dette, som ofte fremhævet, ikke kan gøres paa alle Omraader med matematisk Nøjagtighed, berettiger ikke til at foretage Manipulationer med den bevidste Hensigt at skjule eller tilsløre visse Ting, navnlig over for Aktionærerne som Selskabets virkelige Ejere, men ogsaa over for andre, der har retmæssigt Krav paa at kunne stole paa de Oplysninger, som Regnskab eller Beretning indeholder. Hvorledes man bør konsolidere Selskabet, eller hvilken Dividendepolitik Selskabet bør drive, maa Selskabets Direktion og Bestyrelse træffe Afgørelse om og tage Ansvar for; det har Regnskabsmanden ikke noget at gøre med.

Den bevidste Dannelse af usynlige Reserver forsvares som ovenfor nævnt meget almindeligt med Frygten for, at „graadige“ og „dividendehungrige“ Aktionærer vil kræve hele Overskuddet eller en større Del af dette end forsvarligt udbetalt som Dividende. Denne Begrundelse er sikkert ofte meget svag, idet det ikke er helt ringe Vaaben, der staar til Raadighed for en Bestyrelse, der vil konsolidere Selskabet ved en offentlig Reservedannelse og føre en økonomisk Politik, der gaar ud paa ved Hjælp af offentlige Reserver (Udbyttereguleringskonti) at sikre Aktionærerne en fast, jævn Dividende, der stabiliserer Kursen paa Selskabets Aktier og tiltaler den Del af det aktiekøbende Publikum, der søger et Anlægspapir og ikke et Spekulationspapir. Dels vil en dygtig og erfaren Bestyrelse, der har ledet Selskabet forsvarligt og godt og maaske tillige har forstaaet saa vidt muligt at placere Aktierne paa de rigtige Hænder, kunne raade over en Aktionærmajoritet paa Generalforsamlingen, og dels kan man hos den offentlige Mening spore en stigende Forstaaelse af den Betydning, som en Konsolidering har for et Aktieselskabs Trivsel og Fremgang og dermed ogsaa for hele Samfundet i Form af Vedligeholdelse af eller Fremgang i Antallet af beskæftigede Arbejdere eller andre Fordele, der kommer hele Erhvervslevet til gode. Et Udtryk herfor har vi i Aktielovens § 44 Stk. 2, der bestemmer, at der i Udbytte ikke maa betales mere end 6 % aarlig, saa længe den lovmæssige Reservefond ikke udgør 10 % af Aktieka-

pitalen, og i nyere Lovgivning angaaende særlige Erhvervsformer (Banker, Forsikringsvirksomheder)¹⁾.

Troen paa Nyttens og Betydningen af de bevidst dannede usynlige Reserver er ofte til en vis Grad Selvbedrag. Navnlig for de større Selskabers Vedkommende er det jo hyppigt en „offentlig Hemmelighed“, at der foreligger usynlige Reserver, ja, mange Selskaber lægger slet ikke Skjul paa, at de har saadanne Reserver, de vil blot ikke sige, hvor store de er. Men det er jo i mange Tilfælde denne Uklarhed, der faar det til at svirre med Rygter om Selskabets „store usynlige Reserver“, og som driver Kursen paa dets Aktier højere op, end de virkelige Forhold berettiger til, og derved dels sætter Dividendekravet op, dels gør Aktierne til et Spekulationspapir.

Vanskeligheden ved at afgrænse „ubevidst“ og „bevidst“ dannede usynlige Reserver over for hinanden maa nødvendigvis bevirke, at ingen Aktielovgivning ubetinget kan forbyde usynlige Reserver. I det foregaaende er dette Forhold gentagne Gange fremhævet for den danske Aktielovgivnings Vedkommende, men særligt klart træder Forholdet frem i den nye tyske „Aktiengesetz vom 30/1 1937“²⁾. Loven er baseret paa Førerprincippet, saaledes at Direktionen, der vælges af Bestyrelsen for højst 5 Aar ad Gangen iflg. § 70, under eget Ansvar skal lede Selskabet paa den Maade, som Virksomhedens og dens Personales samt Folk og Riges almindelige Vel kræver det. Den forretningsmæssige Ledelse ligger udelukkende hos Direktionen. Det paahviler denne at opstille Status og Tabs- og Vindingskonto for det forløbne Aar og forelægge begge Opgørelser for Bestyrelsen. Hvis denne sidste godkender Aarsregnskabet, er dette dermed vedtaget („festgestellt“), og Generalforsamlingen kan ikke forlange nogen Ændring indført (§ 125). Die „amtliche Begründung“ supplerer disse Bestemmelser med en Bemærkning om, at Direktionen med Bestyrelsens Samtykke kan tilvejebringe de til Selskabets sikrede Videreførelse nødvendige Reserver, *forinden* Regnskabet forelægges Generalforsamlingen, der derefter afgør, hvorledes det af Direktion og Bestyrelse paa ovennævnte Grundlag beregnede Overskud skal fordeles (S. 164). Til Trods for, at Selskabets Ledelse saaledes kan danne offentlige Reserver uden at indhente Generalforsamlingens Afgørelse i denne Henseende (S. 203), tillader Loven dog iflg. „amtliche Begründung“ (S. 206) baade Dannelse af „stille Rücklagen“ og — saa vidt det kan ses — ogsaa „stille Auflösung“, dog

¹⁾ Passow bestrider i sin Bog „Die Bilanzen der Aktiengesellschaften II“ (Leipzig 1921) S. 74 f., at Forholdet „graadige Aktionærer“ har nogen væsentlig Betydning for bevidste Dannelser af usynlige Reserver, da Bestyrelsen i Reglen har Midler til at sætte sin Vilje igennem, og han mener, at den vigtigste Grund til Dannelse af saadanne Reserver er Bestyrelsens og Direktionens Ønske om at kunne disponere frit og uafhængigt af Aktionærer og Offentlighed d. v. s. „sie wollen sich nicht in ihre Karten gucken lassen“.

²⁾ Som Grundlag for nedenanførte Citater og lign. er benyttet: L. Quassowski. „Aktiengesetz vom 30. Januar 1937, Textausgabe“. Berlin 1937.

med den Begrænsning, at Dannelse af usynlige Reserver ved Hjælp af „er-dichtete Kreditoren auf der Passivseite“ er forbudt¹⁾.

Den engelske „Companies Act“ af 1929 siger intet om „usynlige Reserver“; den forlanger et offentliggjort Driftsregnskab, men stiller ikke Krav om nogen bestemt Form eller Opstilling af dette. I Anledning af betydningsfulde Retssager i de senere Aar bragte „The Accountant“ (Bind 85. S. 194—195) en ledende Artikel, der hævder, at det i mange Aar har været en af Offentligheden anerkendt Praksis at godkende Offentliggørelsen af Statusopgørelser („balance sheets“), der viser en mindre gunstig Situation end den virkelige, naar Revisor blot er overbevist om, at Dannelsen af usynlige („undisclosed“) Reserver er til almindelig Gavn for Virksomheden. Med Hensyn til Tabs- og Vindingskonto har man opfattet Revisors Pligt saaledes, at han skal paase, at de forskellige Vindingsposter, der indgaar i det Overskud, hvorefter der betales Dividende, set fra *Lovens* Synspunkt („the legal point of view“) er Poster, der med Rette kan fordeles. Ansvar for, om det er klogt eller ikke klogt at fordele saadanne Vindingsposter i Form af Dividende, maa derimod udelukkende ligge hos Ledelsen af Selskabet.

Dommene i de omtalte Retssager kan efter „The Accountant“'s Mening ikke forandre noget i ovennævnte Opfattelse; men Proceduren og Dommerens Retsbelæring („summing up“) har, siger „The Accountant“ videre, gjort det klart, at den offentlige Mening har skiftet („moved“). Aktionærer kræver nu, at det offentliggjorte Overskud i det væsentlige falder sammen med det Resultat, der skyldes Selskabets ordinære Virksomhed i det forløbne Aar („the ordinary trading processes of the year“), og altsaa ikke er paavirket af Opløsning af hemmelige Reserver.

Med Hensyn til Betydningen og Nyten af Hemmeligholdelse af visse Foreteelser, der kan finde Udtryk i Regnskabet, skriver „The Accountant“ ligeledes i en ledende Artikkel (20/8 1931) følgende, som gengives her paa Originalsproget, og som i det store og hele falder sammen med nærværende Forfatters Synspunkt: „In modern conditions trade is by no means so generally the war to be fought behind a smoke screen as the obscurantist party would have us to believe. We are not persuaded that joint stock finance can either retain or regain its health while smothered in the Victorian garments of secrecy. The commercial community is likely to benefit, we believe, by a cleansing draught of fresh air, notwithstanding that some ailing patient may take cold from its sudden application“.

I en ledende Artikel i „The Accountant“ for 18/9 1937 fastslaas, at det er lige saa slem en Fejl at sætte Afskrivningsbeløbet (beregnet paa Basis af Anskaffelsesværdien for Aktivet og dets anslaaede normale Levealder) for højt som at sætte det for lavt.

Lawrence R. Dicksee resumerer sin Opfattelse af usynlige Reserver saaledes²⁾: „Hele Spørgsmaalet er meget vanskeligt; men det er en almindelig

¹⁾ Professor le Coutre fremhæver i en Artikel i „Der praktische Betriebswert“ (Septb. 1937) denne indre Uoverensstemmelse i Loven og siger til Slut med Hentydning til det national-socialistiske Fyndord: „Gemeinnutz geht vor Eigennutz“: „Stille Reserven sind nicht mehr zeitgemäss, stille Reserven sind nur noch Repräsentanten des Eigennutzes“.

²⁾ „Advanced Accounting“ 7th ed. (London 1932) Side 221.

Opfattelse, at den mere ligefremme Fremgangsmaade, der gaar ud paa at opsamle et virkeligt („substantial“) Reservefond og benytte dette til en Udjævning af Dividenden, maa foretrækkes som betydeligt mindre udsat for Misbrug“.

I Nordamerika tager Robert H. Montgomery bestemt Afstand fra bevidst dannede usynlige Reserver¹⁾. Blandt andet udtaler Montgomery: „Der synes ikke fra et regnskabsmæssigt Synspunkt under nogen som helst Omstændigheder at være noget, der kan forsvare en vitterlig Undervurdering“. Montgomery opstiller endvidere Spørgsmaalet om, hvad en Revisor bør gøre, naar man anmoder ham om at attestere („certify“) en Opgørelse, som giver et forkert Indtryk, fordi Fortjenesten er for lavt angivet paa Grund af Dannelse af en usynlig Reserve, og han besvarer dette Spørgsmaal saaledes: Revisor bør i sin indsendte Rapport fremstille de sande Forhold, som han har forefundet dem, og gøre sine Bemærkninger med Hensyn til den Vurdering af Aktiverne, som han ikke kan bifalde. Ledelsen kan ikke offentliggøre denne Rapport, undtagen Tilstedeværelsen af den usynlige Reserve er aabenbaret. Hvis Ledelsen ikke offentliggør Rapporten, kan Revisor intet udrette. Efter Montgomery's Mening indtager Banker dog noget af en Særstilling.

Den svenske Aktielov fastsætter som tidligere anført Anskaffelsessummen som Maksimumsværdi for faste Aktiver og forbyder Opskrivning, og herefter maa usynlige Reserver, der er dannet ved Undervurdering af faste Aktiver, være tilladt, medens Opløsning og Anvendelse af denne Reserve ikke kan være tilladt, saalænge Aktiverne er i Selskabets Besiddelse i deres oprindelige Skikkelse²⁾. I Sverige synes usynlige Reservers Tilstedeværelse at være ret almindelig. Dog stiller man sig her som andetsteds noget forbeholdent over for den „hemmelige“ Opløsning og Anvendelse af saadanne Reserver („Balansrækningen blir riktig, men i stället blir vinst- och förlustrækningen oriktig“) og over for det Forhold, at en usynlig Reserve optræder forklædt som Kreditor³⁾.

En finsk Forfatter⁴⁾ mener, at „stille Reserven, die so gebildet worden sind, dass man aus den Aktiven ein dem Betrieb gehöriges Vermögen vollkommen fortgelassen oder unter die Passiven unbefindliche Schulden aufgenommen hat“, er forbudt saavel iflg. den finske Bogføringslov som iflg. den svenske „Bokföringslagen“ af 31/5 1929 § 7, og han tilføjer: „die guten Sitten des Kaufmannes führen zu derselben Deutung“.

I Norge slutter Revisor Dybwad⁵⁾ sig til Montgomerys ovenfor anførte Betragtninger. („I realiteten har han (v: M.) rett“). Som sin egen Opfattelse udtaler Dybwad⁶⁾: „Spørgsmålet om hemmelige reserver er et meget alvorligt spørgsmål og burde vel kunne avgøres sådann at hvor revisor er sikker på at reserveverne er avsatt til fordel for selskapet og ikke for at bedra nogen aksjonær burde han kunne godta dem. Da revisor dog aldri kan være sikker på at reserveverne er avsatt i god tro, bør han holde på, at der ikke gjøres nogen hemmelighet av at sådanne finnes“.

¹⁾ „Auditing, Theory and Practice“ 5th ed. (New York 1934) S. 434 ff.

²⁾ „Allmänna Aktiebolagslagen av 1910“, utgiven av Dir. S. Skarstedt, Stockholm 1925, S. 134, Kommentar til § 56.

³⁾ Seth Svensson i „Affärsekonomi“ 1932, S. 5 flg.

⁴⁾ V. P. Nurmilathi: „Der formale Aufbau der Jahresvermögensbilanz“, Helsingfors 1937, S. 237.

⁵⁾ „Revisjon“, Oslo 1931, S. 243.

⁶⁾ sammesteds S. 240.